

Misilitsinnernut ilitsersuut Allamiut oqaasiisa pingajui



NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik
Juuni 2020

Imarisai

Oqaluttariarsorluni misilitsinneq pillugu	2
Misilitsinnerit piareersarneri ingerlannerilu	2
Oqaluttariarsorluni misilitsinnerni censoriuneq	3
Atuartitsissutip inissisimanagera	3
Ilinniartitsissutissat	3
Suut misilitsissutaassappat qanorlu misilitsittoqassava?	5
Pisassiissutit	5
Misilitsinnerup ingerlanneqarnera	6
Misilitsinneq	7
Misilitsissutissat.....	8
Atuartut nalilernerini suut pingaartinneqassappat	10
Nalililneq	10
Ilanngussaq 1:	11
Allamiut oqaasiisa pingajuini nalilersuineri allattuiffik, oqaluttariarsorluni misilitsinneq.....	11

Oqaluttariarsorluni misilitsinneq pillugu

10. klassip naammassinerani allamiut oqaasiisa pingajuini oqaluttariarsorluni kisimiilluni misilitsittoqarsinnaavoq. 10. klassimi atuartut allamiut oqaasiisa pingajuini oqaluttariarsorluni misilitsinnermut nalunaarutigineqarsinnaapput.

Misilitsinnerit piareersarneri ingerlannerilu

Misilitsinnermi misilitsisutissat atuartitsissummi ilikkagassatut anguniagassat arlaqartut misilitsissutaasinnaatillugit aammalu piffissap piareersarfissap sivisussusaa eqqarsaatigalugu atuartitsissummi ilinniartitsisup suliarissavai.

Atuartut amerlassusaat apeqqutaatinnagu oqaluttariarsorluni misilitsinnermi misilitsissutissat pisassiissutit pingaartutigit tamackersimassavaat. Misilitsinnermi atorpeqartut klassimi holdimiluunniit atuartut tamakerlutik misilitsereernissaannut inimi misilitsiffiusumiissapput.

Atuarfiup atuartitsissummi misilitsissutissanut ilanngussat ilaliullugit censorimillu kingusinnerpaamik maa-jip aallaqqaataani (1. maj) tiguneqartussanngorlugit nassiutissavai, taamaaliornikkut censori misilitsinnerup imarisaanik tamakkiisumik ilisimatinneqassammat.

Misilitsinnissaq sioqqulluarlugu censorip ilinniartitsisoq misilitsissutissat misilitsinnerullu ingerlannissaa pillugit attaveqarfigissavaa, misilitsittoqannginnerani nalornissutit inissereerniassammata. Pisariaqarpat atuarfiup pisortaa ilanngunneqassaaq.

Oqaluttariarsorluni misilitsissutissat pappialanik akimut ersinngitsunik makitsinikkut agguarneqassapput. Atuartut ikinnerpaamik makitassat sisamat akornanni toqqaasinnaassapput. Misilitsinnermi ataatsimi misilitsissutissaq ataaseq taamaallaat marloriarluni misilitsissutaasinnaavoq. Ilinniartitsisoq censorilu makitsinnermi najuutissapput.

Misilitsissut allatanngorlugu suliaq atuartumut tunniunneqassaaq.

Misilitsinneq ilinniartitsisup ingerlatissavaa. Ilinniartitsisup censori isumaqatigissavaa, taanna qanoq anner-tutigisumik misilitsinnerup ingerlannerani peqataatigissanersoq. Ilinniartitsisoq censorilu isumaqatigiinngi-lissagunik isumaqatigiinngissutertik misilitsinnerit marluk akornanni iluarsiniassavaat, pisariaqarpallu atuarfiup pisortaa ilaatinneqassaaq.

Censorip misilitsinnerup ingerlanneqarnera naammaginartuutinnikkuniuk misilitsinneq piariiginnartoq, atuarfiup censorip suliffigisaata pisortaa aqutigalugu, nalunaarusiani Ilinniartitaanermut Naalak-kersuisoqarfimmut nassiutissavaa. Nalunaarusiap assinga ilinniartitsisumut atuarfiullu ilinniartitsisup sulif-figisaata pisortaanut nassiunneqassaaq.

Piareersarnermi inimi ataatsimi atuartut ataatsimit amerlaneruppata nakkutilliisoqassaaq.

Atuartut piareersarnermini pappialami atuarfiup tunniussimasaani allattugaqarsinnaapput. Allattukkat misilitsinnermi atorpeqarsinnaapput.

Oqaluttariarsorluni misilitsinnermi censoriuneq

Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfik misilitsinnernut censorinik toqqaasinnaavoq. Naalakkersuisoqarfik censorimik toqqaanngippat, atuarfik misilitsiffiusoq nammineerluni censorimik naleqquttumik toqqaassaaq. Censori ajornanngippat atuarfimmit allameersoq toqqartariaqarpoq.

Atuarfiup pisortaata misilitsinnermi pineqartumi ilinniartitsisup censoriunissaminut naammaginatunuk ilinniakkamigut piginnaasaqarnissaa akisussaaffigaa.

Censorip misilitsinnerup imaata, pisassiissutit misilitsissutissallu ilanngullugit, ilikkagassatut anguniakkanut misilitsinnermilu pineqartumi piumasaqaatinut naleqquttuunersut nakkutigissavaa.

Censorip misilitsinnerup malittarisassat atuuttut malillugit ingerlanneqarnera atuartullu assigiissaartumik naapertuuttumillu pineqarnersut tatiginartumillu naliliiffigineqarnersut peqataaffigissavaa nakkutigalugulu.

Atuartitsissutip inissisimanagera

Allamiut oqaasiisa pingajuinik atuartitsineq angajullit alloriarfianni ukiut tamaasa atuatigiiykuutaartunut neqeroorutaasassaaq. Atuartitsissut atuartunit namminernit qinigassaavoq. Allamiut oqaasiisa pingajui tasasasinnaapput tyskit imaluunniit franskit oqaasii, kisianni aamma oqaatsit allat ilinniartitsisussaqarpat ilinniutinillu atortussaqarpat atuartitsissutigineqarsinnaapput.

Allamiut oqaasiisa pingajuini atuartitsissutip siunertaa malillugu atuartut makkunani piginnaasaat atuartitsinikkut ineriartortinneqassapput:

- oqaatsit oqalulluni allallunilu atorneqartut paasillugillu suliarisinnaassavai aamma
- oqaatsit oqalulluni allallunilu atorneqartut atorlugit oqaatigisaqarsinnaassapput.

Tamatumunnga peqatigitillugu atuartut allamiut oqaasiinik pigiliussiniarnerminni piginnaasaat ukua aqutigalungit ineriartorteqqinneqassapput:

- oqaatsinik pigiliussiniarnermik suliaqarnikkut
- isummamik oqaatiginiakkamik aqqissuussaqarsinnaanikkut
- atuarfimmi suliaqarnermi assigiinngitsutigullu inooqataanermi oqaatsinik oqalulluni allallunilu atorneqartunik tamatigoortumik siunertalimmillu atuisinnaanikkut.

Oqaatsit atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni allani paasissutissanik tulluurtunik ujarlernermit atorneqassapput.

Atuurtut oqaatsit pineqartut atorummallugit avatangiisiminni periarfissat atornissaat sungiusassavaat – aamma atuarfimmi atuartitsinerup avataani, paasissutissiiniarnerminni, misigisassarsiorniarnermi tunngavigisatut avatitsinnilu silarsuarmi ilisimasassanik pissarsiniarnerminni.

Atuartitsissutini tamani – oqaatsinik atuartitsissutini taamaallaat pinnani – atuartitsinerup atuurtut oqaatsinik saqqummeeriaatsinillu assigiinngitsunik tamanik, allamiut oqaasiinik, ilinniakkami taaguutinik, isigisatigut saqqummiussanik il.il. pigiliussiniarnermik ilitsorisimassusiat nalinginnaasumik ineriartortissavaa. Tamanna atuartitsissutit akimorlugit sulinikkut pitsaanerpaamik pisinnaavoq, taamaaliornikkummi atuartitsissutini assigiinngitsuni ileqqut, tusagassiuutit atortullu tamatigoortumik assigiinngiaartumillu atuartitsinerup periarfissiineri atorneqarsinnaammata.

Ilinniartitsissutissat

Atuartitsinerup imarisaanik toqqaaniarnermi taamaammallu atuurtut atuartitsinermit pissarsiaasa naliler-niarnerini ilikkagassatut anguniagassat aallaaviussapput. Ilikkagassatut anguniagassat tamarmik alloriarfiit

naammassinerini anguneqartussatut aalajangersagaapput oqaaseqatigiillu ukua naanerisut oqaasertaligaallutik: ”*Atuartut angajullerni atuarnerninnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq ...*”.

Allamiut oqaasiisa pingajuini ilikkagassatut anguniagassat immikkoortunut sisamanut ukununnga immikkoortitigaapput:

- Attaveqatigiittarneq
- Paasissutissarsiorneq
- Kulturi inuuniarnikkullu atugassarititaasut
- Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiniarneq.

Allamiut oqaasiisa pingajuini oqaluttariarsorluni misilitsinneq siullertut attaveqatigiinnermi piginnaasanik misilitsinneruvoq. Atuartoq oqaatsit oqaatsinilluunniit atuneq pillugit ilisimasaminik imaluunniit oqaatsinik pigiliussiniarnermik ilisimaarisaminik ilikkagassatut pilersaarutini taaneqartutut misilitsissanngilaq. Immikkoortut taakkua atuartup attaveqatigiinnermi piginnaasatigut misilitsinnermi angusissaguni aammalu misilitsinnermini pineqartut taakkua pillugit ilisimasaqalersimanerminik pigiliussisimanerminillu takutitsinissaminut piginnaasaqarfigeriissavai.

Attaveqatigiittarneq

Oqaatsinik pigiliussiniarnerni tamani allanik attaveqateqarsinnaanermik kissateqarneq tunngaviusumik siunertaasarpoq. Inuit ikinngutiginnermik aallartitsigaangamik taannalu annertusitikkiartoraangamikku, eqqarsaatiminnik isummaminnillu paarlaaqateqarniarnerminni suliaqaraangamillu attaveqatigiinneq atortarpaat.

Immikkoortoq taanna piginnaasat assigiinngitsut pillugit ilikkagassatut anguniagassanik imaqarpoq: tusarnaarneq, atuarneq, oqalunneq, allanneq, takusaqarneq aammalu nammineerluni oqalulluni allallunilu suliaqarneq.

Oqaatsinik piviusunik (autentisk sprog) pigiliussiniarneq ilinniarniarlunilu periutsinik assigiinngitsunik atuneq pingaartinneqarput.

Paasissutissarsiorneq

Paasissutissat nunarsuarmit tamaneersut sukkasuumik annertusiartorerisa atuartut paasissutissiiffiit aallaviiniit paasissutissanik pissarsiniarlutik piginnaasaminnik ineriartortitsinissaat taakkuninngalu paasinninnissaat pisariaqalersillugulu pingaartilerpaat (soorlu internetsimit, fjernsynikkut radiukkullu aallakaatitanit, aviisinit ullut tamaasa sapaatip-akunneranullu saqqummersartunit, ussasaarutinit nittartakkaniillu, takussutissiassatut allattuiffinnit), taamaaliormikkut oqaatsinik pissarsiffiusumik imminnullu tulluarlutillu soqutigintartunut atorsinnaassagamikkit.

Kulturi inuuniarnikkullu atugassarititaasut

Atuartut inuiannik allanik paasinninnissaminnut namminerlu kulturerisamik tassani qanoq sunniuteqarneranik ilisimasaqarumallutik namminneq kulturimik allallu kulturiisa assigiinngissutaannik assigiissutaannillu misissuinissaminnut periarfissaqartariaqarput.

Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiniarneq

Atuartut attaveqatigiinnermi piginnaasamik ineriartortinnissaannut ikorfartuutissaminnik sakkunik pigiliussisariaqarput, taamaalillutik oqaatsit oqalulluni allallunilu atukkat paasissutissartaat (sproglig kode) ilisimaaralugit suliarisinnaalissagamikkit.

Suut misilitsissutaassappat qanorlu misilitsittoqassava?

Angajullit alloriarfiata naammassinerani allamiut oqaasiisa pingajuini oqaluttariarsorluni misilitsinnermi ilikkagassatut anguniagassat toqqammaviupput.

Atuartut angajullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq:

Attaveqatigiittarnermi

- atuartitsinnermi oqaatsit pineqartut atorneqarnerini peqataasinnaassasut
- ulluinnarni pisartut pillugit aperisinnaallutillu akisinnaassasut aamma katerisimaarnermi oqariartaatsit nalinginnaasut atorsinnaassagaat
- nammineerluni isummiussanik tunngavilersuisinnaallutillu oqaatiginnissinnaassasut
- pisimasut misigisallu pillugit oqaluttuarsinnaassasut nassuiaasinnaassasullu
- allatat assigiinngitsut isiginnaarsinnaassagaat, tusarnaarsinnaassagaat aamma atuarsinnaassagaat namminersorlutillu saqqummiussinnerminnut, soorlu oqaluttariarsornermi, allattariarsornermi, isiginnaartitsinnermi, assiliarpalaartuni, aallaavittut atorsinnaassagaat.

Paasissutissarsiornermi

- najoqqutani assigiinngitsuni, soorlu atuakkani, atuagassiani internetsimilu, sammisaq aalajangersimasoq pillugu paasissutissat tulluartut namminneq atuartitsissutinilu allani atugassatik ujartorsinnaassagaat, immikkoortitersinnaassagaat atorsinnaassagaallu.

Kulturimi inuuniarnikkullu atugassarititaasuni

- oqaatsit pineqartut atuuffiini ukioqatigisamik inuuniarnermikkut atugarisaat soqutigisaallu pillugit sammisaqarsimassasut

Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarnermi oqaatsinillu pigiliussiniarnermi

- oqaaseqqortussusertik annertusarniarlugu siunertaqartumik aaqqissuussaasumillu suliaqassasut
- ordbogit allatullu paasissutissarsiorfissatut atortussiat ukiuminnut naleqquttut atussagaat
- oqaaseqatigiiliortarnerminni inatsisit pingaarnerit aamma oqaaseqatigiit immikkoortuisa ilaanni oqaasertat pingaarnerit atorneqartarneri naanerialu allanngorartarneri ilisimallugillu atussagaat
- killiffilersuutini kukkunaveersarlunilu allannermi malittarisassat pingaarnerit ilisimallugillu atussagaat
- oqaatsit atukkatik tunngavilersorsinnaassagaat allanullu siunnersuuteqarsinnaassallutik, soorlu allannerup ineriartortinnerani
- ilinniariaatsit attaveqatigeeriaatsillu atorsinnaassagaat aamma oqaloqatigisap inuttut tunuliaqutai apeqqutaatillugit naleqquttumik oqaatsinik atuillutik oqaloqatiginneriaaseqarsinnaassasut.

Pisassiissutit

Pisassiissutit atuartitsissummi ukiup ingerlanerani suliat tamaasa tamakkiisumik takussutississavaat. Quppernerit nalinginnaasut 30-niit 40-nut naammaginartumik oqimaassusillit pisassiissutaassapput. Allatat tasassapput atuakkiaannaat (skønlitteratur) aamma allaatigisat piviusut aalajangersimasumik imallit (sagprosa). Saqqummeeriaatsit allat aamma pisassiissutaassapput, soorlu assit, nipit aamma video.

Allatani tamani immikkut nalunaarsorneqassapput allattut, allatat qulequtaat, najoqqutat quppernerillu nalinginnaasut amerlassusaat ilanngullugit. Pisassiissutit atuartut peqatigalugit toqqarneqassapput. Pisassiissutit assingi atuartunut tunniunneqassapput.

Pisassiissutit misilitsinnermut tunngaviugamik taamaammallu aamma ulluinnarni atuartitsinnermik inaaru-taasumillu misilitsinnermik ataqatigiilersitsigamik pingaartuupput. Taamaammat atuartut allatat soqutiginer-paasamik toqqarniarnerini peqataatinneqarnissaat pingaartuuvoq.

Allatat tamatigoortuunissaat piumasaqaataavoq. Tamanna isumaqarpoq allatat pisassiissutaasut tamak-kiisu-ussapput ukiullu ingerlanerani atuartut suliarisimasaannut takussutissaassallutik.

Allamiut oqaasiisa pingajuini oqaluttariarsorluni misilitsinnermi allatat soorlu assersuutigalugu ilinniartitaaneq suliffeqarfiillu aamma inooqatigiinnermi inuiaqatigiinnilu ajornartorsiutit, sunngiffimmi soqutigisat, ikinnerussuteqartut, inuit pisinnaatitaaffii ilaqutariillu pillugit allanneqarsimasut atorneqarsinnaapput.

“Naammaginartumik oqimaassusillit” isumaqarpoq allatat allamiut oqaasiisa pingajuini ilikkagassatut angu-niagassat iluanniissasut. Pisassiissutit aamma allaatiginnittaatsit (genre) sapinngisamik amerlasuut imarissa-vaat. Tamatuma kingunerisaanik piumasaqaataavoq, pisassiissutit allaatiginnittaatsit makkua: atuakkiat (skønlitteratur), allaatigisat piviusut aalajangersimasumik imallit (sagprosa) allatallu assitalersukkat (billed-tekster) imarissagaat. Allatat atortussanit assigiinngitsorpassuarnit pineqarsinnaapput, soorlu assersuuti-galugu atuakkianit takisuulianit tigusat (uddrag af romaner), naatsukullalianit (noveller), aviisini allaaserisa-nit, inuusuttunut naqitassianit, ussasaarutinit, tv-mit aamma filminit/nipilersuutinit (video).

Toqqaanermi minnerunngitsumik toqqammavissat pingaartut tassaapput atuartunik soqutiginnilersitsillu-tillu sulerusussuseqalersitsisinnaasut – aammalu allatat oqaloqatigiissutigissallugit tunngavilersuinermilu atussallugit naleqquttut.

Pisassiissutit nunami/-ni allamiut oqaasiisa pingajuinik atuiffiusumi/-ni kulturimut inuiaqatigiinnilu pissut-sinik assigiinngitsutigut annertussusilimmik takussutissiissapput. Pisassiissutit katiterniarnerini allatat tamakkiisumik tamatigoortumillu katitigaanerat piumasaqaataavoq pingaaruteqartoq.

Pisassiissutit censorip kingusinnerpaamik maajip aallaqqaataani (1. maj) tigoriissavai.

Atuarfiup pisortaata allamiut oqaasiisa pingajuini oqaluttariarsorluni misilitsinnermut pisassiissutit paasis-sutissat tamakkerlugit Ilinniartitaanermut Pisorta qarfimmu nassiutissavai. Immersuiffissat Pisorta qarfimmit akuerisaasut atorneqassapput.

Pisassiissutit quppernertut nalinginnaasutut annertussusiligaassapput. Atuakkiani (prosa) qupperneq nalingin-naasooq 1300-nik naqinneqarpoq taallianilu qupperneq nalinginnaasooq ataaseq tassaavoq versip titarneri 30-t (verslinier).

Saqqummeeriaatsit allat, soorlu assit, nipit videullu quppernertut nalinginnaasunut quppernilerneqarneq ajorput. Taakkua assersuutigalugu qulequtaat/allaaserineqarnerat, allattui/pilersitsisui, saqqummersitsiffik kiisalu immaqa ukioq saqqummerfia nalunaarutaassapput.

Misilitsinnerup ingerlanneqarnera

Misilitsinneq oqaluttariarsorneruvoq kisimiillunilu ingerlanneqartussaalluni.

Misilitsinneq piareersarnertaqarlunilu saqqummiussinertaqarpoq. Piareersarnermut 20-40 minutsit piffissalunneqarput 20 minutsillu saqqummiussinermut karakteriliiniarnermullu atorreqassallutik.

Misilitsissutissat ilikkagassatut anguniagassanik aallaaveqassapput taakkualu tamatigoortumik takussutissisallugit. Misilitsissutissat ataasiakkaat oqaatsit pineqartut atorlugit allassimasuussaapput oqalunnertaqarlutillu, immaqalu assitalikkanik ilaneqarsinnaallutik. Misilitsissutissaq allataq quppernerup nalinginnaasup affaanik takissuseqassaaq, misilitsissullu oqalunnertalik 3-4 minutsinik sivisussuseqassalluni. Misilitsissut pisassiissutitut attuumassuteqassaaq atuartitsinermilu atorreqarsimassanani. Misilitsissutini taaguutit oqaatsini pineqartuni oqaasiussapput.

Atuartoq piareersarnermini allattuisinnaavoq, namminerlu atuartitsinermi allattukkani ordbogillu atorsinnaallugit. Piareersarnermi allattukkat saqqummiussinermi atorreqarsinnaapput.

Atuartup saqqummiussinermi misilitsissut nassuiaateqarfigissavaa, taamaalioreerpallu oqaloqatigiittoqassaaq. Atuartup ulluinnarni oqaatsini oqariartaatsit nalinginnaasut atorlugit saqqummiussinnaanera pingaartinneqassaaq.

Misilitsinneq

Misilitsinneq allamiut oqaasiisa pingajui pineqartut atorlugit ingerlanneqassaaq. Misilitsinnermi atuartup makitani siumoortumik imarisaa nalusani nassuiaateqarfigissavaa, taamaalioreerpallu imarisaa oqaloqatigiissutigineqassaaq, pisassiissutit ilaat tulluartut aamma ilanngullugit.

saqqummiussinera piareersarnermini piffissamik atuinnermi piareersakkaminik saqqummiussinissaminut periarfissaqarneratut paasineqassaaq. Ilinniartitsisup censorillu atuartoq oqalunnissaanut periarfississavaat – apeqqutinik oqaaseqaatinillu kipisarlugu akunniliussaqaartaratik.

Atuartoq saqqummiussereerpat oqaloqatigiittoqalissaaq, pingaartumik atuartup ilinniartitsisullu akornanni, atuartup piginnaasai aallaavigalugit ingerlaqqittoqassalluni ilinniartitsisoq oqaloqatigiinnermik ingerlatsisoralugu.

Misilitsissutissaq siumoortumik ilisimaneqanngitsoq aammalu tamatumunnga peqatigitillugu pisassiissutitut attuumassuteqartoq oqaloqatigiinnerup aallaavigissavaa. Atuartup pisassiissutini sammisassaaq ataaseq arlaqartulluunniit misilitsissutip imarisaanut itisiliissutaasinnaasut ilanngussinnaappagit naleqquttuussinnaavoq.

Misilitsinnermi oqaloqatigiinnermi misilitsissummi sammineqartoq/-tut, pisassiissutit ilaat naleqquttut kiasalu nunami/-ni allamiut oqaasiisa pingajuinik atuiffiusumi/-ni kulturimik inuiaqatigiinnillu pissutsinik ilisimasaqarneq eqqartorneqassaaq/-pput. Kulturikkut inuiaqatigiinnilu pissutsit misilitsinnerup nalilerne-rani ilanngunneqassapput, pissutsillu tamakkua oqaloqatigiinnerup annertuumik ilagissavai, soorluttaa qaloqatigiinnermi misilitsissut sammisimasallu ilisimariikkat aallaavigalugit naleqqersuisoqarsinnaasooq. Sunik tamalaanik oqaloqatigiittoqartussaannginnera oqaloqatigiittoqarsinnaannginneralu erseqqissaatigisallugu pingaartuuvoq. Oqaloqatigiinneq misilitsissutip killiliussaasa iluini – imaluunniit sammisassanik misilitsissummut tunngassuteqartunik atuartup ilinniartitsisulluunniit oqaloqatigiinnermi ilanngukkusutaanik eqqartugaqarnikkut – ingerlanneqassaaq.

Pisassiissutit ilaannik naleqquttunik ilanngutaqarneq isumaqarpoq oqaloqatigiinnermi assersuutigalugu sam-misaq pillugu pisassiissutini allatamut assingusumut imaluunniit pisassiissutini sammisamik sammi-salluun-niit ilaannik assingusumik oqallissaarinnermut sanilliussisoqartoq.

Pisassiissutit ilaat pillugit atuartup tusarniaaffiginissaa, tassa ukiup ingerlanerani allatamik allatanillunniit sammisimasamik atuartup misilitsinnissaa, matumani pineqannigilaq.

Allamiut oqaasiisa pingajuini oqaluttariarsorluni misilitsinnermi atuartut – allamiut oqaasiisa pingajuini pineqartuni ukiup ingerlanerani sammineqarsimasunut naleqqiussisinnaanerup saniatigut – nammineq ilisi-masaminnik inuttullu misilittakkaminnik ilanngussinissaminnut periarfissaqassapput, immaqa akimuisumik suliarisamasanit, projektiliameersunik, il.il.

Oqaluttariarsorluni misilitsinnerni atuartut sukkulluunniit naalisakkanik (referater) oqaluttuareqqita-nilluun-niit takinernik tunniussaqaassanngillat.

Misilitsissutissat

Misilitsissutit allamiut oqaasiisa pingajui atorlugit allatanik oqalullunilu saqqummiussamik sanaajupput, im-maqa assitalikkamik ilalerlugit. Misilitsissut allataq quppernerup nalinginnaasup affaata missaatut takis-suseqarpoq, oqalullunilu saqqummiussaq minutsinik 3 - 4-nik takissuseqartussaavoq. Misilitsissut imarisa-migut pisassiissutitut attuumassuteqassaaq atuartitsinermilu atornerqarsimassanani. Misilitsissut soorunami piareersarnerup 20-40 minutsinik takissuseqarnera eqqarsaatigalugu suliarineqassaaq.

Allamiut oqaasiisa pingajuini oqalulluni misilitsissut cd, båndi imaluunniit video atorlugu suliaasinnaavoq. Tusarnaagassaq assersuutigalugu oqaloqatigiinnerusinnaavoq (dialog), oqallinnerusinnaavoq imaluunniit oqaluttuasinnaavoq (beretning). Piffissaliussap iluani tusarnaagassat annertunerusumik annikinnerusu-mil-luunniit paasissutissamik imallit (informationstæthed) atornissaat periarfissaavoq.

Misilitsissut oqaatsinik nassuiaasersukkanik ilaqartussaannigilaq. Tamatuma kingunerisaanik misilitsissut oqaatsimik pingaarutilimmik ordbogimilu nassaarineqarsinnaanngitsumik imaqarpat aammalu oqaatsip ta-assuma isumaa ataqatigiinneranit eqqoriarneqarsinnaanngippat, taava misilitsissutissaq taanna taamaa-tiin-narneqassaaq.

Misilitsissut assitalerneqarsinnaavoq imaluunniit collagemik minnermik ilaneqarsinnaavoq. Matumani aamma assitalersuutit annertussusaat piareersarnermut 20-40 minutsinik takissusilimmut nalilersornissaat pingaartuuvoq.

Allamiut oqaasiisa pingajuini allatat tassaassapput atuakkiat (skønlitteratur) aamma allaatigisat piviusut aa-lajangersimasumik imallit (sagprosa). Assersuutigalugu naatsukulliamit (novelle) tigusaasinnaavoq, allaa-serisaasinnaavoq ilanngutassiaq (artikel) taassumaluunniit ilaa, atuartartut allagarisinnaavaat, ussassaarutaa-sinnaavoq, nipilersukkap taallartarisinnaavaa taalliaalluniluunniit.

Misilitsissutissaq oqalulluni suliaq atuartumut cd, båndi imaluunniit video atorlugu saqqummiunneqarsin-naavoq. Piffissaliussap 3-4 minutsinik sivilissusillip iluani tusarnaagassat annertunerusumik annikinneru-sumilluunniit paasissutissamik imallit (informationstæthed) atornissaat periarfissaavoq, sukkasuumik arriit-sumilluunniit tusarnaagassamik oqaluttut aamma periarfissaapput. Assersuutigalugu allagaq atuagaq oqaloqatigiinnermut sanilliullugu annertuumik paasissutissartaqarneruvoq. Nipinik immiussaq, siuumoor-

tumik allataagaariinngitsoq oqalunnermullu takussutissiaalluartoq (uneqattaarfiusoq, oqaatsinik uteqqiiner-talik, oqaatsinik ilaartugaq) assersuutigalugu tusarnaagassiamut (hørespil) annikitsumut, allataagaareerlunilu atuarneqartumut sanilliullugu soorunami imartunerusarpoq.

Misilitsissutissap allamiut oqaasiisa pingajuini ilikkagassatut anguniagassat aallaavigissavai tamatigoor-tumillu taakkununga takussutissiaassalluni. Taassuma saniatigut misilitsissut pisassiissutitut attuumas-suteqassaaq. Misilitsissutissaq sammisassamik/-nik ataatsimik arlalinnilluunniit pisassiissutineersumik/-nik imaqarsinnaavoq/-pput. Pingaartuuvorli misilitsissut atuagassaq tusarnaagassarluunniit siumut ilisima-neqanngitsoq pisassiissutillu ilaat tassunga naleqquttoq imminnut *tapertareqatigiillutillu ataqatigiissam-mata*. Pisassiissutit misilitsissutillu ajornakusoorneri imminnut naleqquttuussapput. Tamatuma kinguner-i-saanik pisassiissutit misilitsissutissallu imarisamikku oqaatsitigullu piumasaqaataasutigit allamiut oqaasiisa pingajuini ilikagassatut pilersaarutitut naleqquttuussapput.

Quppernerup nalinginnaasup affaa aallaqqaataassaaq, kisianni allatap imarisaa pingaarnerutinneqar-tussaavoq, atuartormi oqaloqatigiinnissamut amerlasuunik aallarierarfissaqarnissaminut periarfissaqar-tussaagami.

Misilitsissutissat illua-tungaani atuartup piginnaanikitsup ajornartorsiorpallaarani suliarisinnaassavai, illua-tungaani aamma atuartup piginnaasaqarluartup piginnaasaminik takutitsisussaanut suliasanik imaqar-tussaapput.

Misilitsinnermi misilitsissummut atorneqartut tamarmik, soorlu allatat atuartullu allattugai, atuartut ta-marmik misilitsereernissaannut inimi misilitsiffimmiitinneqassapput.

Misilitsinnermi misilitsissutissaq pisassiissutillu imaat naleqquttut aallaavigalugit atuartup oqaatsit pigi-li-ussani atorlugit oqaloqatigiinnermi akunnattoorani peqataaniarnera isiginiarneqassaaq.

Oqaloqatigiinneq sammisap iluani ingerlanneqassaaq, assersuutigalugu filmi takusimasaq, erinarsuut tusarsi-masaq imaluunniit allataq atuarsimasaq naleqqiussisarnikkut oqaloqatigiissutigineqarsinnaavoq. Oqaloqatigiinneq misilitsissutit eqqartugai killigitillugit ingerlanneqassaaq, immaqalu sammisat misilit-sis-summut naleqquttut atuartup ilinniartitsisulluunniit oqaloqatigiinnermut ilanngukkusutaat ilanngullugit. Atuartoq tamatumunnga peqatigitillugu nammineq ilisimasami inuttullu misilittakkami ilanngunnissaannut periarfissaqassaaq.

Atuartut misilitsinnerup ingerlanerani sukkulluunniit naalisakkanik oqaluttuareqqiinnermilluunniit takine-rusunik saqqummiussisussaangillat.

Atuartut nalilernerini suut pingaartinneqassappat

Attaveqaqatigiinnermi piginnaasat oqaluttariarsornermi piginnaasatut atorneqartut misilitsissutaapput. Atuartup oqaatsit paasiuminartut (enkelt sprog) atorlugit erseqqissumik isummaminik paasisitsinnaanera aammalu allamiut oqaasiisa pingajui atorlugit paasinartumik oqaatiginissinnaanera pingaartinneqassaaq, tasunga allamiut oqaasiisa pingajuinik atuinermi nipiuserartunut assingusumik oqaatsinik taasisarnera erinaalu (udtale/intonation) ilanngullugu. Naliliinnermi atuartup nunami pineqartumi allamiut oqaasiisa pingajuinik atuiffiusumi kulturimik inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilisimasaqarnera ilaatinneqassaaq.

Atuartup attaveqaqatigiinnermi piginnaasaanik naliliinissaq salluutinneqassaaq. Meeqqat atuarfianni soorlu siusinnerusukkut taaneqareersaq eqqaamassallugu pingaartuuvoq, oqaatsit atuartup oqaaserisaasa eqqortuunissaat, oqaaseqqortussusaa oqaatsinillu taasisarnera erinaqartitsinalu eqqarsaatigalugit tassaammata *oqaatsit ineriartortut*. Atuartup oqaasissani nalornigunigit oqaatiginiakkaminik oqaatsinik allanik atuilluni oqaatigininnera pitsaasutut isigineqassaaq. Taamaattorli oqaatsit pigiliussat amigaraangata taarsiullugu atuartup oqaatsinik ilitsoqqussaralugu oqaatsimineersunik oqaatsinilluunniit allaneersunik akuliussisarnera akornusersuutaasinnaavoq, imaluunniit oqaatsit/oqaaseqatigiit ataasiakkaat taanerlunneqarneri ima anner-tutigisinnaapput oqaatigineqartoq paasineqanngitsoorluni paatsoorneqarluniluunniit.

Misilitsinnerup immikkoortuinik ataasiakkaanik nalilersuineq atuartup saqqummiussinerata pitsaassusaanik amigaataanillu peqqissaartumik oqimaqatigiissitsinermik tunngaveqassaaq. Tassa saqqummiussinnerup pitsaassusai annertuumik naluginarneqassapput – amigaatai kisiisa pinagit.

Misilitsinneq naammassippat atuartoq inimit misilitsiffimmit anippat ilinniartitsisup censorillu qanoq naammassisaqarnera nalilersussavaat ataatsimillu karakteriliillutik. Ilinniartitsisoq censorilu atuartup saqqummiussugai naammassisaalu pillugit allattuissapput, censorilu siulliulluni karakteriliunniakkamut siunnersuumminik saqqummiussissaaq. Ilinniartitsisoq censorilu karakterimik isumaqatigiippata atuartoq inimut misilitsiffimmut isertinneqassaaq tassanilu karakterimik angusaanik tunngavilersuut naatsoq ilan-ngullugu ilisimatinneqarluni.

Karakterskala atuuttoq malillugu ataatsimik karakteriliisoqassaaq. Atuartup piginnaasai ilisimasaalu nalilersoreerlugit ataatsimik karakteriliisoqassaaq. Censori ilinniartitsisorlu karakteriliiniarnerminni kisi-miissapput. Atuartut ataasiakkaat misilitsereeraangasa karakteriliisoqartassaaq. Atuartoq censori najuutsillugu karakterissaanik tunngavilersuummik naatsumik ersarissumillu tunngavilerlugu ilisimatinneqassaaq.

Naliliineq

Misilitsinnermi suliamut karakteri atuartup allatanik tusarnaakkanillu suliaqarnermi piginnaasai aammalu oqaluttariarsorluni saqqummiussai tunngavigalugit tunniunneqassaaq. Misilitsinnermi atuartup suliaanut pi-umasaqaataavoq:

- atuartup misilitsissut oqaaseqarfigaa isummaminillu saqqummiussilluni kiisalu pisassiissutit ilaannut naleqquttunut sanilliussilluni
- oqaatsit paasiuminartut (enkelt sprog) atorlugit isummaminik saqqummiussivoq
- oqaloqatigiinnermi sammisamat oqaatsit pigiliussat naleqquttut atorpai aamma attaveqaqatigiinnermi periaatsit naleqquttut atorpai
- oqaatsit paasinartumik taasarlugit oqaatiginiakkaminik saqqummiussivoq.

Ilanngussaq 1:

Allamiut oqaasiisa pingajuini nalilersuinermi allattuiffik, oqaluttariarsorluni misilitsinneq

Ateq: _____

Sammineqartut: _____

Attaveqaqatigiinneq	Qularnaalluin-nartuuvoq	Qularnaatsuvoq	Naammaginar-poq	Naammagi-nanngilaq
Misilitsissummik paasinninnermik takutitsineq: - allataq tusarnaagaq - allataq atuagaq - assitaliusat				
Misilitsissummik nas-suiaaneq				
Isummamik saqqum-miussineq				
Oqaloqatigiinnermi tusarnaarneq qisuarlaatillu				
Ilinniartitsisup censorillu apeqqutaanik paasinninneq				
Oqaloqatigiinnermi oqaloqataaniarneq				
Iluarsartuussamik oqaatsinik suliaqarneq oqaatsinillu pigiliussiniarneq				
Taaguineq oqalunne-rullu erinaa				
Naammagineqarsinnaasumik oqaatigisaqarneq				
Oqaatsinik pigiliussimasanik tulluurtunik atuineq				
Oqaatsinik oqariartaatsinillu aalajangersimasunik atuineq				
Grammatikkimik tulluurtumik atuineq				
Piffissamik piareersarfimmik atuineq				

Tusarnaarnermi atuar- nermilu periutsinik atuineq atuilluarnerlu				
Oqaloqatigiinnermi at- taveqatigiinniar- nermi periutsinik atui- neq				
Kulturi inuuniar- nikkullu atugassari- titaasut				
Pisassiissutitut atassu- siisarneq				
Kulturikkut inuiaqati- giinnilu pissutsinut naleqqersuussisarneq				
Nammineq kultureri- sami pissutsinut sanil- liussisarneq				
Oqaaseqaatit allat:				